

freedom of expression of views, right for assemblies and associations. The second stage foresees the activity of two advisory bodies for foreign citizens at the local level, and the third stage considers participation in local elections. As far as the "quality of multicultural democracy" is concerned, it can be said that it remains at a less developed level, but the Constitution guarantees political, social and economic rights.

The paper aims at exploring the frames and themes of tolerance and intolerance dominant in the Cypriot context, using the desk research method to study the diversity challenges of various time periods and the main groups affected by intolerance. It was mentioned the integration of the Republic of Cyprus to the European Union demanded according changes of the national legislation, thus Europeanization of the migration policy led to the increasing of the number of migrant, and their further integration to the Cypriot society. Joining the European Union, Cyprus has become even more attractive to illegal migrants from the countries with low income of population. Illegal migrants arrive to the Republic of Cyprus, mainly through Turkey and the occupied territory on the northern part of the island. But it should be mentioned that the principles of equality and non-discrimination remain basic. Thus, the Republic of Cyprus aims to ensure and guarantee these rights for every member of their society. Increasing number of foreigners recently seeking for the work in Cyprus has made it entirely clear that the problem of integration of migration is important. In order to solve the problems created by migratory flows, Cyprus introduces a new migration policy that includes some integration policy and aims to realize that integration in any case should not affect the rights of the local population. At the same time, if the Republic of Cyprus is not able to secure the human, labor and social rights of migrants, they will be brought to exploitation and social isolation.

Key words: migration policy, Europeanization, discrimination, human rights, migrants, multicultural society.

УДК 321.013(477)

О.І. Сабура

«ДНР» ТА «ЛНР» У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ: ПОШУК ТЕРМІНОЛОГІЇ

Ця стаття спрямована на пошук адекватної наукової термінології для позначення утворень на частині окупованих Російською Федерацією територіях України, відомих як так звані Донецька та Луганська «народні республіки» («ДНР» та «ЛНР»). У дослідженні дається характеристика держави як утворення, існування якого визначається не міжнародним визнанням, а головним чином – наявністю необхідних державних інститутів та їх успішним функціонуванням. Цей підхід базується на основі визначення М. Вебера, згідно з яким державою вважається людська спільнота, яка успішно претендує на монополію легітимного застосування сили в межах певної території.

У роботі ключове значення у конституюванні держави займають такі елементи державного будівництва як потенціал держави, політичне врегулювання та суспільні очікування. Останні характеризують наявні інститути та їх спроможність надавати послуги населенню. На основі окресленого інституціонального підходу зроблено пошук відповідної термінології у науковій літературі стосовно утворень, які декларують претензії на державність, однак не мають міжнародного визнання. Серед понять, які потенційно можна застосовувати для позначення «ДНР» та «ЛНР» виділено такі: «де-факто держава», «квазі-держава», «псевдо-держава», «державоподібне

утворення», «держава, яка заперечується», «невизнана держава», «держава в державі».

Виявлено, що в науковій літературі на сьогоднішній день термінологія щодо визначення утворень, які претендують на державність є доволі розмитою. Головною невизначеністю є те, що різні концепти часто накладаються один на одного. Застосування розглянутих у статті термінів можливе при дослідженні «ДНР» та «ЛНР», однак вони не дають концептуальної ясності і не вирішують проблеми термінологічної невизначеності. Таким чином робиться наголос на необхідності подальшого емпіричного дослідження задля з'ясування функціональної сутності так званих «республік», що дасть можливість знайти новий термін або обрати з наявних той, що повністю розкриватиме природу згаданих утворень.

Ключові слова: «ДНР», «ЛНР», держава, державне будівництво, «де-факто держава», «квазі-держава», «псевдо-держава», «державоподібне утворення», «держава, яка заперечується», «невизнана держава», «держава в державі».

Існування так званих «Донецької» та «Луганської» «народних республік» на окупованих Російською Федерацією частинах відповідних українських областей характеризується термінологічною невизначеністю щодо позначення цих утворень. З одного боку можна спостерігати боротьбу у сфері медіа різних дискурсів, зокрема державності та її відсутності у так званих «ДНР» та «ЛНР». Ця ж боротьба щодо назви та природи цих утворень простежується на дипломатичній арені та у повсякденній риториці міжнародних організацій, державних органів Росії, України та інших країн. З іншого боку подібна невизначеність щодо позначення «ДНР» та «ЛНР» присутня і в професійній суспільствознавчій літературі. Політичне та суспільне значення самого терміну який би позначав згадані «республіки» є викликом та своєрідним запитом для сучасної політології. Остання має внести концептуальну ясність до питання природи «ДНР» та «ЛНР». Тому вироблення обґрунтованої з точки зору соціальних наук термінології для характеристики згаданих утворень сьогодні є важливим.

З початку військового вторгнення Російської Федерації до України у 2014 році перша позиціонує через медіа та офіційну дипломатію утворення на окупованій частині українського Донбасу як молоді республіки. До того ж, Росія намагається надати певної міжнародної суб'єктності «ДНР» та «ЛНР» шляхом долучення очільників адміністрацій цих утворень до Мінського переговорного процесу, намаганнями зробити їх офіційною стороною конфлікту та посадити за стіл переговорів з Києвом. В той же час РФ як і жодна інша держава не визнала ці утворення у якості держав. Виходячи з вище зазначеного, **метою** статті є пошук адекватної наукової термінології, яка повною мірою характеризує феномен «ДНР» та «ЛНР». Для цього визначаються поняття та критерії державності, а також з'ясовуються наявні в науковій літературі терміни для позначення утворень з претензіями на державність, які не мають міжнародного визнання.

Виходячи з позицій методологічного націоналізму, національна держава є природною соціальною і політичною формою сучасного світу [14]. Сьогодні держава є головним інституційним та організаційним утворенням, що здійснює політичну владу. В теорії, вона являє собою організаційну структуру і стабільний набір інституцій, які регулюють політичну, економічну та соціальну участь в межах певної території. Однак на практиці держави несхожі одна на одну, вони не організуються навколо однакових принципів, законів та норм.

Визнання певного утворення державою іншими країнами робить його повноцінним суб'єктом на міжнародній арені. Однак дискусійним є те чи можна вважати міжнародне визнання головним критерієм державності. Це питання є вододілом у двох підходах до визначення державності у міжнародному праві:

конститутивному та декларативному. Згідно з першим, без міжнародного визнання певне утворення не може вважатися державою. За декларативним підходом існування держави не залежить від міжнародного визнання, будучи лише питанням факту, а «визнання держави вже передбачає її існування» [6, с.147]. Своєрідним фундаментом цього підходу є «Конвенція Монтевідео про права та обов'язки держав» від 1933 року, у якій вказані такі критерії державності: а) постійне населення; б) визначена територія; в) уряд; г) здатність вступати у зносини з іншими державами [2, с. 414 – 418]. Останній підхід є на сьогоднішній день домінуючим у науковій літературі. Опираючись на нього, можна говорити, що державність певного утворення має визначатися саме його інституційною спроможністю. На ній базується так званий інституційний підхід до визначення державності, який слід розглянути детальніше.

Згідно з Максом Вебером, державою є людська спільнота, яка успішно претендує на монополію легітимного застосування сили в межах певної території. До нашого часу на основі цього класичного визначення поняття держави значно вдосконалилося та розширилося. Процес виникнення держав або ж державне будівництво слід розуміти як ендогенний процес створення державних інститутів, здатних ефективно реалізовувати їх базові функції.

Виникнення самого поняття державного будівництва, який описує конструювання функціонуючих держав пов'язують з іменем Чарльза Тіллі. В основі його концепції лежить логіка того, що війни породжують держави [15, с. 110 – 140]. В рамках цієї логіки державне будівництво є процесом, який виник в умовах потреби у централізованих адміністративних структурах, які б організовували військову машину. Для функціонування цієї машини критично важливим елементом є акумуляція коштів, що є можливим тільки в умовах лояльності населення та його бажання платити податки в обмін безпеку та організацію суспільних послуг. Згідно з інституційним підходом, виділяються три критичні складові, які лежать в основі державного будівництва: політичне врегулювання, потенціал держави, суспільні очікування. Задля пояснення сутнісних властивостей держави варто детальніше розглянути ці елементи.

Політичне врегулювання апелює до того, як через домовленість щодо правил політичної участі встановлюється баланс влади між елітами та врегульовується політична боротьба [12, с. 31]. Воно формує правила політичного, соціального та економічного обміну, які можуть закріплюватись у певному договорі, а оптимально – у конституції [12, с. 42]. Потенціал держави зводиться головним чином до можливості виконання так званих функцій виживання. Для цього держава має посилювати свій потенціал в першу чергу в таких сферах як безпека, дохід та законність. Тобто вона має бути здатною контролювати (а в ідеалі – монополізувати) використання сили, збирати кошти на стійкій основі (головним чином через податки), та керувати через закони. Гарантія безпеки з боку держави сприяє посиленню її легітимності, так як у цьому випадку населення сприймає її як захисника. Загалом, безпека і податки є критично важливими для виживання державних інститутів. Під суспільними очікуваннями мається на увазі здатність держави виконувати ключові функції, яких вимагає населення. До них зокрема відносять соціальне забезпечення, покращення інфраструктури, поліцейські та інші функції [13, с. 8 – 10]. Слід зазначити, що навіть держави репресивного характеру намагаються відповідати певним очікуванням населення для того, щоб не стимулювати протестні настрої. Також передбачається, що суспільні очікування мають бути «почутими» владою [12, с. 30], а в разі невідповідності дій влади мають існувати механізми підзвітності, ключовим з яких є вибори.

Розгляд використовуваних у політичній науці термінів для позначення утворень, що претендують на державність і не мають міжнародного визнання варто почати з

поняття «де-факто держава». Він є одним найвідоміших і найбільш вживаним. Щоб підпадати під це визначення, де-факто держава має мати організоване політичне керівництво, яке піднялося до влади завдяки певному рівню внутрішньому потенціалу. Де-факто держави зазвичай опираються на зовнішню допомогу, але головним чином утворені зусиллями місцевого населення в межах визначеної території. Таке утворення може вважати себе здатним входити у зовнішні зносини з іншими державами, проте останні не завжди поділяють таку думку [10, с. 26]. Наступним атрибутом є часовий вимір, який полягає у тому, що держава має мати невизнаний статус принаймні протягом двох років і більше [10, с. 32].

Адріан Флорія визначає «де-факто державу» як сепаратистське утворення, яке володіє монополією застосування сили на певній території, але не має міжнародного визнання [3, с. 338]. Тобто воно є майже ідентичним класичному визначенню держави за М. Вебером. Згідно з С. Пеггом, де-факто держава може бути визнана деякими країнами, проте реальне визнання надається з боку постійних членів Ради Безпеки ООН або найбільших регіональних сил, держави, від якої відділяється утворення, сусідів, більшості Парламентської Асамблеї ООН, світових міжнародних організацій [10, с. 38].

Термін «псевдо-держава» використовується Колосовим та О'Лафлінім в рамках геополітичного підходу. Згідно з їх теорією, такі утворення розташовуються на місці поясу цивілізаційного розколу від Балкан до Афганістану. Як приклад наводиться Придністровська Молдовська Республіка [8, с. 155]. Псевдо-держави мають низький рівень визнання, який може коливатись. Це кримінальні утворення, які можуть контролюватись, наприклад, наркобаронами. З іншого боку, псевдо-держави є інституціолізованими утвореннями, які проголосили свою незалежність. Зазначені дослідники виділяють чотири типи псевдо-держав: держава за національністю; держава, яка з'явилась внаслідок розпаду імперії; території зі слабким контролем через громадянську війну або іноземне вторгнення; піратські держави, які базуються на кримінально-терористичній діяльності.

Чарльз Кінг при аналізі сепаратистських утворень на території колишнього Радянського Союзу, визначає «державоподібне утворення» як політичну одиницю, яка має населення і функціонуючий уряд на визначеній території, проте не має міжнародного визнання [7, с.525]. Це визначення не є до кінця концептуалізованим і накладається на інші.

Під іншим концептом, «держава в державі», мається на увазі актор, який діє всередині слабкої держави. Вона має деяку інституційну владу для збору податків та надання населенню деяких послуг, але все ще залишається політичною субодиницею [11, с. 16]. Вона не має міжнародного визнання. Війна проти батьківської держави є звичайною справою для кожної держави в державі і є корисною для подолання відмінностей і створення загальної ідентичності. Отримання прибутків залежить від зовнішнього патрона або незаконної діяльності. Також такі утворення мають деякі економічні контакти із зовнішнім світом, а головна маса доходів використовується для бойових дій та налагодження інфраструктури. Спірс виділяє кілька головних політичних цілей держав у державі: захист від ворожого уряду; відокремлення, автономія чи політична влада в існуючій державі; демонстрація світу власних можливостей; отримання прибутку лідерами утворення; використання у якості інструменту розв'язання конфлікту. Держава в державі може визнавати центральну владу, але зберігати високий рівень незалежності.

Іншим поширеним концептом є «квазі-держава». В одних авторів він означає певну територіальну юрисдикцію, яка підтримується міжнародним правом та матеріальною допомогою. Такі території не здатні до виживання без зовнішньої допомоги. Переважно цей концепт стосується колишніх колоній, які після отримання

суверенітету не могли виконувати головних функцій держави [5, с. 40]. Інші автори, навпаки, під квазі-державою розуміють утворення без зовнішнього суверенітету, які після його здобуття все одно не зможуть виконувати функції держави. В рамках цієї концептуальної моделі для псевдо-держави виділяється три критерії: уряд, який контролює певну територію; бажання міжнародного визнання через членство в ООН; перебування у невизнаному статусі принаймні два роки [9, с. 725 – 726].

«Державою, яка заперечується» є утворення, державність якого дискутується на міжнародній арені через відсутність її де-юре визнання через прийняття до ООН. В рамках концепту держави, що заперечується виділяють набір критеріїв, яким має відповідати таке утворення: стале населення, але з проблемами народної підтримки та біженцями; мати визначені кордони, які дискутуються, так як утворення розглядається як частина існуючої держави; безвідносно до якості функціональності уряду, він є невизнаним; присутні намагання вступити у зносини з існуючими державами, проте ці спроби відкидаються [4, с. 24].

Визначення «невизнана держава» є одним з найпростіших визначень і за значенням наближається до концепту «де-факто держави» С. Пегга. Ніна Касперсен зокрема пропонує п'ять ключових аспектів такого визначення. По-перше, утворення має бути незалежним і контролювати щонайменше дві третини проголошеної території. По-друге, має бути присутній процес державного будівництва та легітимізації керівництва. По-третє, має бути декларація незалежності або явне прагнення до самостійності у вигляді референдуму про незалежність та власної валюти. По-четверте, може бути визнана державою-патроном та деякими іншими державами. По-п'яте, утворення має існувати принаймні два роки [1, с. 11].

З огляду на згадані концепти, які використовуються при характеристиці утворень, що претендують на державність, можна стверджувати, що в науковій літературі відсутня чітка та уніфікована термінологічна типологізація, яка б дозволяла підібрати адекватний термін для позначення феноменів «ДНР» та «ЛНР». Однією з головних термінологічних неясностей є те, що різні поняття застосовуються для позначення тих самих утворень.

Спираючись на інституціональний підхід до розуміння поняття держави, можна дати характеристику «ДНР» та «ЛНР» стосовно наявності у цих утвореннях державності та процесу державного будівництва, а також віднести їх до певної категорії утворень, розглянутих у цьому дослідженні. Однак така процедура вимагає подальшого дослідження інституційної спроможності «ДНР» та «ЛНР» та її динаміки. Тому подальші наукові розвідки потребують детального аналізу емпіричного матеріалу, що у поєднанні з наявним дослідженням дозволить віднести ці утворення до певної категорії, або ж виробити власний термін. До того ж варто відкинути або допрацювати терміни, що не повністю розкривають зміст означуваних понять.

Список використаної літератури

1. Caspersen N. Unrecognized states: the struggle for sovereignty in the modern international system / N. Caspersen. – Cambridge, Malden: Polity Press, 2012. – 224 p.
2. Grant Th. D. Defining Statehood: The Montevideo Convention and its Discontents / Th. D. Grant // Columbia Journal of Transnational Law. – 1999. – Vol. 37, № 2. – P. 403–457.
3. Florea A. De Facto States: Survival and Disappearance (1945–2011) / A. Florea. // International Studies Quarterly. – 2017. – Vol. 61, Issue 2. - P. 337–351.
4. Geldenhuys D. Contested States in World Politics / D. Geldenhuys. – Basingstoke : Palgrave Mcmillan, 2009. – 295 p.
5. Jackson R. Quasi-states: sovereignty, international relations and the Third World / R. Jackson. – Cambridge : Cambridge University Press, 1993. – 225 p.

6. James A. Sovereign Statehood : The Basis of International Society / A. James. – London: Allen & Unwin, 1986. – 304 p.
7. King C. The Benefits of Ethnic War: Understanding Eurasia’s Unrecognized States / C. King. // World Politics. – 2001. – Vol. 53, No. 4. – P. 524 – 552.
8. Kolosov V. Pseudo-States as Harbingers of a New Geopolitics: The Example of the Transdnestr Moldovan Republic (TMR). / V. Kolosov, J. O’Loughlin // Boundaries, Territory and Postmodernity / ed. by D. Newman. – London : Frank Cass, 1998. – P. 151 – 176.
9. Kolstø P. The Sustainability and Future of Unrecognized Quasi-States / Pål Kolstø // Journal of Peace Research. – 2006. – Vol. 43, №. 6. – P. 723–740.
10. Pegg S. International Society and the de Facto State / S. Pegg. - Brookfield, VT : Ashgate, 1998. – 322 p.
11. Spears I. States-Within-States: An Introduction to Their Empirical Attributes / I. Spears // States Within States: Incipient Political Entities in the Post-Cold War Era / ed. by P. Kingstonlan, S. Spears – Gordonsville: Palgrave Macmillan, 2004. – P. 15 – 34.
12. Supporting Statebuilding in Situations of Conflict and Fragility: Policy Guidance [Electronic resource] //OECD, 2011. – 107 p. – Mode of access : <http://dx.doi.org/10.1787/9789264074989-en>
13. Whaites A. States in Development: Understanding State-building / A. Whaites. – London : DFID, 2008. – 24 p.
14. Wimmer A. Methodological nationalism and beyond: nation-state building, migration and the social sciences / A. Wimmer, N. Glick Schiller // Global Networks. – 2002. – Vol. 2, № 4. – P. 301 – 334.
15. Тилли Ч. Принуждение, капитал и европейские государства. 990– 1992 гг. / Ч. Тилли. – Москва : Территория будущего, 2009. – 328 с. ; Tilli Ch. Prinuzhdenie, kapital i evropeisk e gosudarstva. 990– 1992 gg. / Ch. Tilli. – Moskva : Territoriya budushchego, 2009. – 328 s.

Стаття надійшла до редакції 10.12.2017 р.

O. Sabura

“DNR” AND “LNR” IN SCIENTIFIC DISCOURSE: THE SEARCH OF APPROPRIATE TERMINOLOGY

The aim of the article is the search of adequate scientific terminology to designate entities known as the so-called Donetsk and Luhansk «People's Republics» («DNR» and «LNR»), which are situated on the part of the Ukrainian territory occupied by the Russian Federation. The study characterizes the state as an entity whose existence is determined not by international recognition, but mainly by the availability of the necessary state institutions and their successful functioning. The theoretical approach used in the article is based on the definition of M. Weber, according to which the state is a human community that (successfully) claims the monopoly of the legitimate use of violence within a given territory.

In this paper, such elements of state-building as a state capacity, political settlement and public expectations considered as crucial for the successful state emergence. The latter characterize the existing institutions and their ability to provide services of different importance to the population. Based on the outlined institutional approach, the article represents the search of appropriate terminology in the scientific literature that concerns entities that declare claims to statehood, but do not have international recognition. Among the concepts that potentially can be used to denote the «DNR» and «LNR» are «de facto state», «quasi-state», «pseudo-state», «statelike entity», «contested state», «unrecognized state», «state within the state».

It is revealed that in the scientific literature the terminology for determining the formations that claim to statehood is rather blurred. The main uncertainty is that different

concepts often overlap. The use of the terms reviewed in the article is possible in the studying of «DNR» and «LNR», but they do not provide a conceptual clarity and do not solve the problems of terminological uncertainty. Thus, the author emphasizes the need for further empirical research aimed to clarify the functional essence of the so-called "republics", which will enable finding of a new term or choose from the existing one that fully reveals the nature of the mentioned entities.

Keywords: «DNR», «LNR», «de facto state», «quasi-state», «pseudo-state», «statelike entity», «contested state», «unrecognized state», «state within the state».

УДК 327.82:378.014.242(045)

М.В. Трофименко

ПРОГРАМИ ОБМІНІВ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

У статті проаналізовано ефективність програм обмінів та академічної мобільності як засобів реалізації публічної дипломатії. Вказано, що обміни дозволяють не втрачати в незліченних глобальних соціальних контактах зв'язки з громадськістю, обмін людьми, ідеями і думками, але діють ефективно лише коли дозволяють учасникам відчувати відкритість і чесність взаємодії з приймаючою нацією. Автором наведено приклади найвдалиших програм обмінів між різними країнами світу у різні часи. Розглядаються програми обмінів Державного Департаменту США, зокрема інститути з Американістики. Особливе місце відводиться програмі ЕРАЗМУС+, яка реалізовується Європейським Союзом, оскільки для України як країни-партнера (Partner Country) відкриті можливості на організацію та участь в проектах з навчальної (академічної) мобільності з країнами-членами (Programme Countries) Програми Еразмус+. Робиться висновок, що обміни приносять тільки країні результати, якщо будуть співфункціонувати із зовнішньою політикою, виконуючі її завдання, адже така форма публічної дипломатії є надзвичайно ефективною та вартою фінансування задля покращення іміджу держави або групи держав за кордоном. Також зазначається, що програми обмінів (наукових, студентських, діячів культури, журналістів, державних та громадських діячів тощо) є надзвичайно ефективним засобом реалізації публічної дипломатії, на який країни не жалкують коштів, розширюючи таким чином мережу лояльних представників різних професій за кордоном.

Ключові слова: обмін, програми обміну, публічна дипломатія, академічна мобільність, інститути з Американістики, Державний Департамент США, Бюро у справах освіти та культури Держдепу США, програма ERASMUS+.

Публічна дипломатія визначається як просування національних інтересів шляхом інформування та здійснення впливу на громадян інших країн. В цьому контексті важливо підкреслити різницю між дипломатією класичною та публічною. Перша орієнтована на лідерів інших держав і політичних діячів, друга – на громадян інших країн, громадські об'єднання. Публічна дипломатія спрямована на просування національних інтересів країн через вплив. Під впливом розуміється направлення, корегування громадської думки, переконань, поведінки, очікувань, перспектив тощо.

Публічна дипломатія охоплює безліч різних заходів. Серед них, програми обмінів, академічної мобільності є найбільш дієвими та ефективними.